

Kulturnämnden, Region Uppsala

Yttrande över remissen *Kultur i en nyskapande kunskapsregion, Region Uppsalas kulturplan 2019-2022*

Östhammars kommun vill inledningsvis framhäva att det är en väl genomarbetad kulturplan som Region Uppsala har tagit fram. Den innehåller många satsningar och prioriteringar som är relevanta för Östhammars kommun, och vi ser fram emot ett gott samarbete med Region Uppsala och de berörda institutionerna under den kommande samverkansperioden.

Kulturplanen visar på höga ambitioner att utveckla den kulturella och konstnärliga arenan till att bli en allt viktigare faktor i samhällsutvecklingen i stort. Planen visar på en vision som innebär att kulturen kan verka som sammanhållande och utvecklande kraft, inte minst ekonomiskt och socialt.

Barnperspektivet

Östhammars kommun vill understryka vikten av att barnens eget skapande är lika viktigt som deras delaktighet i kulturutbudet och rätt att ta del av kulturaktiviteter på sina egna villkor. Dessutom vill vi framhålla att ungdomar många gånger saknar lokaler att vara i samt deras önskan att få möjligheter att prova på att utöva kultur i olika former.

Region Uppsalas prioriteringar för 2019 -2022 när det gäller ”främjande av barns och ungdomars delaktighet i kulturlivet” känns oerhört viktiga och relevanta.

Om tillgänglighet

Det är positivt att arbetet med tillgänglighet, jämlikhet och mångfald lyfts fram, såsom det presenteras i inom utvecklingsområde 1, konstpolitik. Där presenteras även förslag som rör tillgänglighetsfrågor på Uppsala stadsteater. En viktig aspekt när det gäller kulturplanering och samhälls- och stadsplanering, är att tillgänglighet och delaktighet blir en naturlig del av planeringen. Det är väsentligt att röra sig bort från tillgänglighet som ett undantag, att i största mån utveckla miljöer där till exempel funktionshinder blir den normativa utgångspunkten. Rörande tillgänglighets- och delaktighetsfrågor blir även digitaliseringen alltmer intressant att utveckla. En aspekt att ta i beaktande är att se digitalisering som ett komplement och att de mellanmännsliga relationerna och mötena alltid kommer att vara viktiga och avgörande, inte minst för välbefinnande och personlig utveckling. Detta lyfts fram på ett bra sätt genom att poängtera att digitalisering i sig inte har något egenvärde (se avsnittet om digitalisering).

Inom det kulturpolitiska området (se plan) är det positivt att frågan gällande behov lyfts som en faktor för vidare utveckling av utbud och aktiviteter. Mottagare och medskapare av kulturen är den viktigaste källan till vad som ska ske ”imorgon”. Det blir en viktig demokratisk drivkraft i sammanhanget.

Kultur och hälsa

Östhammars kommun ser liksom regionen ett ökat arbete med kultur och hälsa som ett angeläget utvecklingsområde. En eventuell satsning på ett projektbidrag för kultur på äldreboenden är särskilt positivt.

Satsningar på kultur och hälsa är en betydelsefull del av samhällsutvecklingen, därför är det positivt att läsa om planerade satsningar. Inspirationsdagen för personal inom vård och omsorg är ett uppskattat initiativ som kan utvecklas ännu mer i sitt innehåll. Gällande kultur för äldre finns fortfarande stora utmaningar. Det handlar bland annat om att inte omedvetet reproducera uppfattningar om äldre som endast mottagare av kultur, de är i allra högsta grad medspelare i att skapa och utveckla kulturen. Inte minst är de bärare av kultur och kulturarv och genom att skapa fler möten över åldersgränserna, skulle den muntliga och kroppsliga berättartraditionen möjliggöra ett bevarande och många gånger ett pånyttfödande av kulturen. Konkret skulle det kunna handla om att i större utsträckning skapa möjlighet för äldre och barn att interagera och lära av varandra. Ur ett hälsoperspektiv är det också en angelägen fråga, vilken funktion varje individ bör ha i ett sammanhang. Äldre som grupp tenderar att tappa både sammanhang och funktion. Vård och omsorg i Östhammars kommun har arbetat med äldre och barn i skapande verksamhet. Det har visat på väldigt goda effekter, både fysiskt och mentalt för de äldre men det har även fungerat som pedagogiskt verktyg och möjlighet till lärande för barnen.

En viktig målgrupp som inte lyfts fram så tydligt i planen är alla de äldre personer som inte berörs av insatser från vård och omsorg och kanske inte får ta del av kultur i vården. Om det finns en ambition att arbeta specifikt med den målgruppen borde det beskrivas tydligare i texten. Just inom denna grupp finns stora utmaningarna när det gäller att minska ensamhet, isolering och socialt och kulturellt utanförskap. Möjligen kan de anses ingå i den stora allmänheten men då är det lätt att missa de utmaningar som vissa äldre har när det gäller att delta i samhälls- och kulturlivet. Ett konkret förslag skulle kunna vara att utveckla konceptet *Kulturbuss* (se s. 26) även för andra målgrupper, som exempelvis äldre.

Sammanfattning av förslag och kommentarer:

- Utveckla innehållet i inspirationsdagen på Wik genom att ha ett större fokus på bemötande, beteenden och värdegrund kopplat till kulturaktiviteter och det sociala innehållet inom vård och omsorg.
- Fortsätta utveckla digitalisering som ett komplement och underlättande funktion men samtidigt lägga stort fokus på mänskliga möten.
- Involvera aktuella målgrupper i arbetet med utbud och behovsinventering. Använd medskapande för att öka delaktighet.

- I kulturmöten tänka gränsöverskridande och normbrytande när det gäller hur olika målgrupper kan mötas och skapa tillsammans (barn och äldre). Sätt fokus på schablonbilder av till exempel äldre och funktionshindrade och utmana dem genom olika kreativa processer.
- Skapa möjlighet för ensamma äldre/funktionshindrade att vara delaktiga i kulturlivet. Undersök vilka hinder som finns i dagsläget och hitta fördelaktiga lösningar som att exempelvis ha *Kulturbuss* för äldre.
- Ha en tydligare beskrivning i texten, förslagsvis under avsnittet *Kultur och hälsa*, där målgruppen äldre som inte får ta del av kultur i vården, lyfts fram. Om de berörs, bör detta beskrivas utförligare i planen. Den insats som beskrivs är inspirationsdagen för personal, vilket är en bra satsning men det finns en stor grupp äldre med begränsningar (utan insatser) som inte kommer i kontakt med den personalgruppen.
- Definiera vilka som ingår i *allmänheten*, när detta begrepp används.

Avslutningsvis är det positivt med planer för att utveckla samverkan mellan Region Uppsala och länets kommuner, en framgångsfaktor för alla parter i vidare arbete.

Scenkonst

Vidareutveckling av scenkonstkarusellen tillsammans med länets kommuner liksom främjandet av tillgänglig scenkonst vid funktionsvariationer är särskilt angelägna prioriteringar.

Uppsala stadsteater

De satsningar och prioriteringar för Uppsala stadsteater som planen lyfter fram under perioden är på det stora hela bra. För Östhammars kommun är det angeläget att Uppsalas stora kommunala kulturinstitutioner på sikt får ett ökat regionalt ansvar. Detta gäller i synnerhet tillgången till institutionerna för kommunens barn. Det är mycket föredömligt att Uppsala stadsteater under 2017 införde gratis skolföreställningar för länets alla kommuner. För att skolor från Östhammars kommun ska ta sig till Stadsteatern krävs dock mer formaliserad samordning, till exempel genom kulturgaranti eller Skapande skola. Östhammars kommun vill gärna att en årskurs per år kan besöka teatern och det kräver att man tillsammans ser över föreställningstider och hur de förhåller sig till skolornas möjlighet att nyttja kulturbuss.

Musik i Uppland

Musik i Upplands prioritering för ökad närvaro i länet i samarbete med kommunerna och civilsamhället är särskilt positiv.

Kulturarv och kulturmiljöer

Satsning: Stärka kommunerna i kulturarvsarbetet

Satsningen på att stärka kommunerna i kulturarvsarbetet är särskilt positiv och mycket relevant för Östhammars kommun. Bildandet av ett regionalt nätverk för kulturmiljöfrågor har varit med som en prioriterad åtgärd i flera regionala kulturplaner men hittills inte blivit av. Östhammars kommun ser gärna att Region Uppsala gör mer än stödjer bildandet av ett sådant nätverk. Vi ser att regionen bildar det och att det kan göras redan under 2018.

Antikvarisk kompetens saknas i Östhammars kommun och en modell med sådan placerad på Upplandsmuseet kan vara en lösning. Det är dock värt att i sammanhanget framhäva att för att en kommunal antikvarisk funktion ska fungera väl krävs stark lokal närvaro. Det antikvariska perspektivet behöver integreras i en mängd olika kommunala processer för att skickliggöra kommunerna att i bevara, främja och utveckla sina kulturmiljövärden. Tillika behöver en antikvarisk funktion ha god insyn i och förståelse för varje kommuns planeringsprocesser och arbetsätt. Hur kommunerna kan stärkas i sitt kulturmiljöarbete bör som ett första steg diskuteras ingående i ovan nämnda regionala nätverk för kulturarvs- och kulturmiljöfrågor.

Satsning: Vallonbruken

En strategi för att ta tillvara på de uppländska vallonbrukens potential är en mycket positiv satsning ur Östhammars kommuns perspektiv. Samordning saknas idag på området och för att komma framåt i denna ytters angelägna fråga krävs att en stark aktör kliver in och tar på sig ansvaret för såväl samverkan mellan en mängd olika intressenter, som rollen som en drivande aktör i regionen för att utveckla vårt gemensamma arbete kring besöksnäring och destinationsutveckling kopplat till vallonbruken. Det faller sig naturligt att Region Uppsala, med ansvar för besöksnäring och kulturarv inom regional utveckling, tar den rollen.

§ 10

Dnr KFN 2018-2

Dpl 900

Region Uppsalas kulturplan 2019-2022
Remissyttrande

Bilaga 8

Östhammars kommun har fått Region Uppsalas kulturplan 2019-2022 för remiss.

Samrådstitid: 19 december 2017 – 20 februari 2018.

Kultur- och fritidschef Susanna Westman och kulturstrateg Peter Källman föredrar ärendet.

Arbetsutskottets förslag

Arbetsutskottet har tagit del av informationen och överlämnar ärendet till nämnden för beslut.

Tjänsteförslag till yttrande delas ut på sammanträdet.

Kulturstrateg Peter Källman föredrar ärendet.

Lisa Norén (S), Caroline Schnell (S) och Anna Frisk (S) yttrar sig i ärendet.

Kultur- och fritidsnämndens beslut

Kultur- och fritidsnämnden antar tjänsteförslaget till yttrande som sitt eget och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Delges:
Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen

Yttrande angående Region Uppsalas kulturplan 2019-2022

Östhammars kommun vill inledningsvis framhäva att det är en väl genomarbetad kulturplan som Region Uppsala har tagit fram. Den innehåller många satsningar och prioriteringar som är relevanta för Östhammars kommun, och vi ser fram emot ett gott samarbete med Region Uppsala och de berörda institutionerna under den kommande samverkansperioden.

Scenkonst

Vidareutveckling av scenkonstkarusellen tillsammans med länets kommuner liksom främjandet av tillgänglig scenkonst vid funktionsvariationer är särskilt angelägna prioriteringar.

Uppsala stadsteater

De satsningar och prioriteringar för Uppsala stadsteater som planen lyfter fram under perioden är på det stora hela bra. För Östhammars kommun är det angeläget att Uppsalas stora kommunala kulturinstitutioner på sikt får ett ökat regionalt ansvar. Detta gäller i synnerhet tillgången till institutionerna för kommunens barn. Det är mycket föredömligt att Uppsala stadsteater under 2017 införde gratis skolföreställningar för länets alla kommuner. För att skolor från Östhammars kommun ska ta sig till Stadsteatern krävs dock mer formaliserad samordning, till exempel genom kulturgaranti eller Skapande skola. Östhammars kommun vill gärna att en årskurs per år kan besöka teatern och det kräver att man tillsammans ser över föreställningstider och hur de förhåller sig till skolornas möjlighet att nyttja kulturbuss.

Musik i Uppland

Musik i Upplands prioritering för ökad närvaro i länet i samarbete med kommunerna och civilsamhället är särskilt positiv.

Kultur och hälsa

Östhammars kommun ser liksom regionen ett ökat arbete med kultur och hälsa som ett angeläget utvecklingsområde. En eventuell satsning på ett projektbidrag för kultur på äldreboenden är särskilt positivt.

Kulturarv och kulturmiljöer

Satsning: Stärka kommunerna i kulturarvsarbetet

Satsningen på att stärka kommunerna i kulturarvsarbetet är särskilt positiv och mycket relevant för Östhammars kommun. Bildandet av ett regionalt nätverk för kulturmiljöfrågor har varit med som en prioriterad åtgärd i flera regionala kulturplaner men hittills inte blivit av. Östhammars kommun ser gärna att Region Uppsala gör mer än stödjer bildandet av ett sådant nätverk. Vi ser att regionen bildar det och att det kan göras redan under 2018.

Antikvarisk kompetens saknas i Östhammars kommun och en modell med sådan placerad på Upplandsmuseet kan vara en lösning. Det är dock värt att i sammanhanget framhäva att för att en kommunal antikvarisk funktion ska fungera väl krävs stark lokal närvaro. Det antikvariska perspektivet behöver integreras i en mängd olika kommunala processer för att skickliggöra kommunerna att i bevara, främja och utveckla sina kulturmiljövärden. Tillika behöver en antikvarisk funktion ha god insyn i och förståelse för varje kommuns planeringsprocesser och arbetsätt. Hur kommunerna kan stärkas i sitt kulturmiljöarbete bör som ett första steg diskuteras ingående i ovan nämnda regionala nätverk för kulturarvs- och kulturmiljöfrågor.

Satsning: Vallonbruken

En strategi för att ta tillvara på de uppländska vallonbrukens potential är en mycket positiv satsning ur Östhammars kommuns perspektiv. Samordning saknas idag på området och för att komma framåt i denna ytters angelägna fråga krävs att en stark aktör kliver in och tar på sig ansvaret för såväl samverkan mellan en mängd olika intressenter, som rollen som en drivande aktör i regionen för att utveckla vårt gemensamma arbete kring besöksnäring och destinationsutveckling kopplat till vallonbruken. Det faller sig naturligt att Region Uppsala, med ansvar för besöksnäring och kulturarv inom regional utveckling, tar den rollen.